

III. Departementets bemerkninger

1. NVEs innstilling

NVE avga innstilling i 2002 og tilrådte utbygging. NVE la vekt på at utbygging av Kilandsfossen mellom to utbygde fall (Flatenfoss og Bøylefoss) ville bidra til god ressursutnyttelse av eksisterende vassdragsreguleringer. Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende høringsuttalelsene, fant NVE fordelene og nytten ved bygging av Kilandsfoss kraftverk større enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser. NVE la vekt på at Arendalsvassdraget er betydelig regulert, og at en utbygging ikke er å anse som inngrep i urørt natur. NVE anbefalte derfor at AF fikk tillatelse etter vannressursloven § 8 til bygging og drift av Kilandsfoss kraftverk.

2. Departementets avslag på søknaden

Olje- og energidepartementet avsto søknaden i 2003. Departementet la avgjørende vekt på hensynet til allmennhetens muligheter for utøvelse av friluftsliv og fiske, samt padleinteressene i området. Det ble også vist til at utbyggingsplanene møtte stor lokal motstand.

3. Klagen på departementets vedtak

Åmli kommune mente fordelene ved utbyggingen var større enn de negative virkningene, og klaget på departementets vedtak sammen med AF. Det er klagerens oppfatning at fordelene og nytten ved bygging av Kilandsfoss kraftverk er større enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser og at kravene i vannressursloven § 25 er oppfylt.

4. Nærmere om endring av søkers organisering

Tidligere kunne private som AF få ervervskonsesjon for en tidsbegrenset periode. Adgangen til å gi private konsesjon til erverk av vannfall som utnytter en kraftmengde på over 4000 naturhesterkrefter falt bort i 2007 mens klagen over avslaget var under behandling. AF ble informert om at dersom klagen skulle kunne behandles, måtte fällrettighetene til Kilandsfoss kraftverk i så fall overtas av et selskap som oppfyller vilkårene i industrikonsesjonloven om 2/3 offentlig eierskap.

AF opplyste at selskapet først ville avvente de endelige lovbestemmelser i industrikonsesjonsloven. Endringer i industrikonsesjonsloven som fjernet muligheten til å gi nye private ervervskonsesjoner, trådte i kraft i 2008. Etter at de nevnte endringer i industrikonsesjonsloven om 2/3 offentlig eierskap trådte i kraft, ba departementet om en tilbakemelding på om det var aktuelt å etablere et nytt selskap som skulle erstatte AF som søker. En slik etablering var en forutsetning for at klagebehandlingen kunne gjenopptas.

Froland kommune, Åmli kommune og AF stiftet Kilandsfoss AS med formål å bygge, eie og drive Kilandsfoss kraftstasjon. Departementet mottok endelig dokumentasjon om en ny selskapsstiftelse i november 2009. AF, Froland kommune og Åmli kommune har inngått en aksjonæravtale som imøtekommer lovkravet om 2/3 offentlig eierskap. Hver av partene eier 1/3 av aksjene i selskapet. Selskapet har én aksjeklasse og alle aksjer har like rettigheter og plikter, herunder rett til utbytte.

5. Merknader til klagen

I vedtak fattet av *Froland kommune* den 29.3.2007 heter det:

"Froland kommunestyre mener at de negative konsekvensene for miljø og friluftsliv ved en utbygging av Kilandsfallene ikke overstiger de samfunnsmessige gevinster, tilsvarende også lokalt for Åmli og Froland kommuner. Dette under forutsetning av at utbygger foretar avbøtende tiltak i forhold til fremforhandlet Intensjonsavtale og at de tidligere bekreftede tiltak blir utført."

Aust-Agder fylkeskommune sitt vedtak fattet 6.2.2007 lyder følgende:

"Aust-Agder fylkeskommune mener at negative konsekvenser for miljø og friluftsliv ved en utbygging av Kilandsfossen ikke overstiger den samfunnsmessige gevinst ved prosjektet.

Aust-Agder fylkeskommune vil derfor anbefale at Arendal Fossekompani AS gis konsesjon for bygging av Kilandsfossen Kraftverk i Arendalsvassdraget.

Det er en forutsetning at utbygger legger forholdene til rette for organisert padlesport."

I brev av 30.3.2007 fra *Den Norske Turistforening* heter det:

"Vi viser til at OED 30.09.03 avslo Arendals Fossekompanis søknad om bygging av Kilandsfoss kraftverk i Arendalsvassdraget (Nidelva) pga. negative konsekvensar for allmentas friluftsliv, fossens verdi som landskapselement og biologisk mangfald (fisk og fugl). Dette avslaget kom som resultat av ein svært grundig og omfattande press, der OEDs politiske leiding hadde møte med alle impliserte partar og i tillegg var på synfaring i vassdraget.

Vi registrerer at Froland kommune, som tidligare har gått mot utbygging, nå har vurdert prosjektet på nytt etter at utbyggjar klaga på OEDs avslag. Etter omfattande press frå utbyggjar, diverse tilbod om kompensasjon ved evt. Utbygging og påstandar om at OED allereie hadde bestemt seg for å endre sitt tidligare vedtak, følte Froland kommune seg så pressa til å gå inn for utbygging (for å få noe økonomisk utbytte av tiltaket) at eit knapt fleirtal sa ja på gårsdagens kommunestyremøte.

Vi ber OED legge lite vekt på dette vedtaket i si klagebehandling. Eit kommunestyrevedtak som er basert på så mye press og til dels feilakteige og subjektive opplysningar kan ikkje vere tungtvegande for departementets konklusjonar.

Samtidig ber DNT, Naturvernforbundet og Norges Padleforbund om eit raskt møte med statråd Enoksen for å legge fram våre synspunkt på den nasjonale verdien av Kilandsfossen. Vi vil likevel oppsummere våre viktigaste kommentarar til utbyggingsplanane.

Vurdering av prosjektet og klagen

I utbyggars klage er det etter det vi kan vurdere ingen nye moment, og tiltaket framstår som like konfliktfylt som før. Arendalsvassdraget er i stor grad bygd ut til kraftproduksjon, og Kilandsfossen/fallene er siste rest av tilnærma urrøt vassdragsnatur i Nidelva. Samtidig er området mye brukt til ulike typar friluftsliv, som padling, bading og fiske, og har stor opplevingsverdi. For elvepadling er fossestryka så ideelle at dei blir brukt av folk frå heile det sentrale Østlandet.

Sidan 2003 har padleklubben dobla medlemstalet og har auka aktiviteten sterkt. Det betyr at bruken av Kilandsfossen og framtidig potensial nå er langt større enn i 2003. I tillegg er det investert i nytt kalkingsanlegg ved Bøylefoss, noe som viser elvas verdi for fiske. Utbygging i Kilandsfossen vil gjere forholde dårligare lenger ned i elva i alle fall i byggefasen. Lokal, naturbasert næringsutvikling (private hytter, turisthytte, villmarkscamp osv) har naturlige stryk ved Kilandsfossen som utgangspunkt, og kraftutbygging vil gjere det langt mindre interessant å utvikle området vidare.

Intakt vassdragsnatur, og spesielt fosse- og strykstrekingar med stor opplevings-, landskaps- og frilufslivsverdi, blir stadig sjeldnare, og resterande slike naturperler får større og større verdi. Kilandsstryka er eit slikt område, og målt mot ein kraftproduksjon på ca. 40 GWh i eit gjennomregulert vassdrag, blir den framtidige verdien av å ta vare på området svært stor.

Om kraftsituasjonen, forsyningssikkerheit og energiomlegging

Utbyggar peiker i eit brev til Froland kommune av 22.11.06 på stadig svakare energibalanse og generelt auka interesse for CO₂-fri kraftproduksjon. Vi kjenner oss ikkje heilt att i denne skildringa av kraftsituasjonen. I 2006, som var eit relativt tørt år, var kraftforbruk og produksjon omtrent på same nivå, rundt 121 TWh, i det som av mange i kraftbransjen og NVE var spådd å bli eit kriseår. Per i dag er magasininfyllinga omtrent som normalt, og snømengda tilgjengelig for kraftproduksjon (nedslagsfelt for magasin) er godt over det normale.

Eit generelt trekk er dessutan at vi gjennomsnittlig har meir nedbør nå (dette tiåret) enn den nedbørnormalen (1970-99) NVE bruker, noe som gir større kraftproduksjon enn det teoretiske normalåret tilseier. I tillegg er gjennomsnittlig temperatur for inneverande tiår langt over den temperaturnormalen (1960-90) som er lagt til grunn. Det gir lågare oppvarmingsbehov og dermed redusert strømforbruk. Begge desse momenta er med på å betre kraftbalansen. I tillegg er vi i ferd med å betre utviklingskapasiteten til utlandet, bl.a. gjennom ein ny kabel Norge-Nederland, som snart er ferdig, og andre prosjekt som blir vurdert, bl.a. mellom Norge og Tyskland. Det gjer oss meir fleksible i tørre år, og gir oss mulighet til større eksport i nedbørrike og milde år.

Det er riktig at det er stort fokus på CO₂-fri energiproduksjon fordi klimaendringane er vårt kanskje største miljøproblem. Men løysinga på denne utfordringa er ikkje å bygge ut våre siste restar av urørt og intakt vassdragsnatur. Det vil ikkje bidra til å auke vår fleksibilitet, noe som er eit nasjonalt mål, men gjere oss enda meir avhengige av nedbør og temperatur, altså svært sårbare i tørre og klade år. Elvekraftverk som stort sett produserer sommarkraft vil heller ikkje gi oss noe reelt bidrag i kalde periodar når det virkelig er behov for meir strøm, og er derfor dårlig ressursutnytting og og lite framtidsretta forvaltning av naturverdiar.

Konklusjon

Kilandsfossen er siste rest av urørt vassdragsnatur i Nidelva, og området har stor verdi både for friluftsliv (elvepadling, bading/rekreasjon og fiske), landskap, opplevingsverdi og biologisk mangfald. Desse verdiane blir berre viktigare i åra framover, og vil langt overgå den verdiskaping eit lite kraftverk i elva vil gi. Potensialet i framtidig, naturbasert næringsutvikling langs vassdraget er stor, men er basert på at det ikkje blir kraftutbygging her. DNT ber OED halde fast på sitt forrige vedtak, og gå mot kraftutbygging i Kilandsfossen, av omsyn til framtidige generasjonar, friluftsliv, naturverdi og småskalaturisme."

Norges Padleforbund sier i sin uttalelse av 27.9.2006:

"NPF er gjort kjent med at Arendal Fossekompani har gjenopptatt saken om utbygning av Kilandsfallene i Nidelva ved å benytte retten til å klage avgjørelsen inn for Kongen i statsråd. Høsten 2003 fikk samme selskap avslag i Olje- og energidepartementet da utbygningsplanene den gang ble behandlet. Det berørte området ligger i kommunene Åmli og Froland i Aust-Agder.

Området har spesiell interesse for elvepadling i og med det er en rekke padletekniske utfordringer som er konsentrert i et "delta" av mindre fosser og stryk som forgrener seg utover flere ulike nedfarter og skaper en **naturlig padlearena** som oppfordrer til en **naturlig progresjon i padlingen**. Spesielt er dette viktig ved opplæring og utvikling av nye og yngre utøvere, eks. *padleskolen for barn* som den lokale klubben, Nidelva Padleklubb etablerte i 2005 med støtte fra folkehelsa i Agder.

Det er et sosialt område for større og mindre grupper å padle i, da det er mulig å forflytte seg mellom de ulike padletekniske utfordringene i kajakken, uten å måtte bevege seg vesentlige strekninger nedover elva.

På denne måten kan padlerne i gruppen finne sin egen treningsarena utifra sine forutsetninger og behov, samtidig som de kan ha rimelig god oversikt med hverandre og da ivareta nødvendig sikkerhet ved utøvelse av sporten.

Tilsvarende treningsforhold finnes i liten grad naturlig. I Kilandsfallene finnes mange ulike padletekniske utfordringer konsentrert til et relativt avgrenset område og velegnet for en sikker utøvelse av sporten. Området ivaretar mulighetene for ulike padlegrener som bølgepadling og mer tradisjonell slalåmpadling samt rafting. Tilsvarende kvaliteter rent padleteknisk kan vi finne igjen i en del kunstig fremstilte padlearenaer som er bygget i bla. England, Nederland, Spania, Hellas og Tyskland. Dette skal legges til at dette er ekstremt dyre anlegg og bygge og drifte.

Disse kvalitetene er med på å gjøre Kilandsfallene kjent, og som populære padlemål, for klubber og padlemiljø også utover de nærliggende distriktene. Osloklubber har årlig selvstendige turer til Kilandsfallene der egenutvikling og nybegynneropplæring er sentralt.

Området har også en innbydende natur for villmarkscamping, og det er tilrettelagt for dette ved bla. oppsatt utedo og sikring av bål/grillplass. Elvestrekket bukter seg rundt ei større "halvøy" og ved å ferdes i området får vi et klart inntrykk av villmark, noe som er med på å forsterke den totale friluftslivopplevelsen.

Kilandsfallene er Aust-Agders viktigste arena for utøvelse og utvikling av elvepadling, privat og på klubbnivå. Det er og sannsynlig at der er et utviklingspotensial innen kommersiell aktivitet rafting m.m. i tilknytning til dette området. For det lokale padlemiljøet finnes der ikke andre alternativer som innehar så gode kvaliteter for å utvikle sporten og utøve friluftsliv i tilknytning til dette.

Nidelva Padleklubb har etter at "stormen" omkring Kilandsfallene la seg i 2002, fått større anledning til å utvikle klubben og tilby aktiviteter for andre grupper, lag og foreninger i Kilandsfallene. Klubben har bla. investert i raftingutstyr og mottatt spillemidler fra NPF til å utvikle dette, samt tilrettelegge aktiviteter for funksjonshemmede. Det er et positivt driv i klubben etter at OED gikk inn for å bevare

Kildansfallene til fordel for de omfattende friluftsinnteressene i området. Klubben jobber med et langsiktig perspektiv og med de gode treningsforholdene. Kilandsfallene byr på har NPF stor tro på en ikke ubetydelig lokal vekst i dette positive miljøet der mestring, spenning og friluftsliv er sentrale begreper.

Med denne bakgrunn er det Norges Padleforbunds håp at OED vil fastholde sin konklusjon og vedtak fra 2003, slik at utbygningsplanene for Kilandsfallene blir avsluttet en gang for alle. Kilandsfallene må bevares om en unik friluftslivsarena for opplevelse og spenning lokalt, regionalt og nasjonalt."

6. Departementets vurdering

6.1 Saksbehandlingen

I departementets vurdering av om konsesjon skal gis etter vassdragslovgivningen, må fordelene og ulempene ved det omsøkte tiltaket veies opp mot hverandre. Gjennom vannressursloven § 19 er elvekraftverk med produksjon over 40 GWh i stor grad undergitt de samme regler som utbygginger med reguleringer etter vassdragsreguleringsloven. En av bestemmelsene som gjelder for store elvekraftverk er konsesjonsvurderingen etter vassdragsreguleringsloven § 8. Det som primært skiller denne bestemmelsen fra den tilsvarende regel i vannressursloven § 25, er bestemmelsen i annet punktum om at det i tillegg til den vanlige fordels- og ulempevurderingen for allmenne eller private interesser, bør tas hensyn til skade- og nyttevirkninger av samfunnsmessig betydning.

Naturmangfoldloven § 8 er en konkretisering av og et supplement til forvaltningslovens krav om at en sak skal være så godt opplyst som mulig før vedtak treffes. Bestemmelsen i naturmangfoldloven § 8 og prinsippene i samme lov §§ 9 til 12 legges til grunn som retningslinjer for vedtak etter vassdragslovgivningen, og ivaretagelse av naturmangfoldet er et tilleggshensyn i skjønnsutøvingen. Det innebærer at utbygging av Kilandsfoss og miljøkonsekvensene av disse tiltakene skal vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv. Tiltakenes bidrag til den nasjonale satsingen på fornybar energi og hensynet til kraftforsyningssikkerheten og tapet eller forringelsen av naturmangfoldet på sikt skal avveies.

6.2 Fordeler og ulemper ved utbyggingen

Utbyggingen vil bidra til å utnytte kraftressursene i et allerede sterkt regulert vassdrag. Kilandsfoss kraftverk skal etter planene utnytte fallet mellom undervann Flatenfoss og overvann Bøylefoss kraftverk. Utbyggingen skal gi en årlig produksjon på om lag 40 GWh. Det skal bygges vei fra Flaten til Bøylefoss, som vil gi en forbedret veiforbindelse mellom deler av Åmli kommune og Froland/Arendal.

For turpadlere som padler fra Nelaug til Arendal, vil det bli langt lettere å passere Kilandsfallene.

Utbygging av Kilandsfoss kraftverk vil demme ned et areal på ca. 148 dekar. I tillegg vil ca. 99 dekar forsumpes. Vannspeilet vil bli hevet ca. 0,1 meter øverst ved Flaten dam og ca. 0,5 meter nede ved den nye dammen. Kraftverk, koblingsanlegg, inntaks — og avløpskanal legger beslag på 11 dekar og tipp med veiforbindelse 22 dekar. I tillegg kommer sekundære veier, parkeringsplasser og riggområder på til sammen 7 dekar.

Nedenfor terskeldammene i Kilandsfoss og østre sideløp vil til sammen om lag 400 meter elvestrekning få redusert vannføring, da ca. 8 % av middelvannføringen vil gå over tersklene som overløp. Dette utgjør et av de siste fallene i Arendalsvassdraget som ikke er bygget ut.

Kilandsfallene vil miste sin betydning for aktive elvepadlere.

6.3 Kunnskapsgrunnlaget og kartlegging av biologisk mangfold

Det følger av naturmangfoldloven § 8 første ledd at offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig skal bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet. Departementet bygger på følgende kunnskapsgrunnlag:

- Søknad av 26.01.2001 med konsekvensutredning
- Bilag i fagrapporten om tiltakets virkninger på biologisk mangfold om henholdsvis flora, fauna og fisk og ferskvannsbiologi.
- NVEs innstilling av 11.03.2002 med høringsuttalelser til søknaden
- Høringsuttalelser til NVEs innstilling
- Departementets befaringsprosjektområdet september 2002
- Klagen fra AF og Åmli kommune av 21.10.2003
- Høringsuttalelser til klagesaken
- Møter med kommunene og med interessegrupper i vassdraget.

NVEs innstilling i saken ble avgitt før den nye naturmangfoldloven trådte i kraft 1. juli 2009. Olje- og energidepartementet fant det derfor nødvendig med en oppdatering av kunnskapsgrunnlaget om naturens mangfold i det berørte området for å oppfylle kravet om tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag. NVE ble derfor bedt om å vurdere behovet for oppdateringer og om det er nødvendig med tilleggsutredninger i den forbindelse. NVE fant det mest formålstjenlig å oversende departementet tilleggsinformasjon fremfor en innstilling i revidert form, jf. brev fra NVE datert 26.1.2011.

NVE finner at innstilling som ble oversendt departementet i mars 2002 var basert på et tilfredsstillende kunnskapsgrunnlag, og de vurderinger som ble gjort den gang er etter NVEs syn tilfredsstillende også sett i lys av nye krav i naturmangfoldloven. Den gjennomgangen som er gjort, gir ikke grunnlag for å endre NVEs anbefaling om å gi tillatelse til utbygging av Kilandsfoss kraftverk på de vilkår som ble foreslått. NVE uttaler bl.a.:

”I forbindelse med KU ble det utarbeidet tre bilag i fagrapporten om tiltakets virkninger på biologisk mangfold. Det var bilag 7, 8 og 9 om henholdsvis flora, fauna og fisk og ferskvannsbiologi. Kortfattede sammendrag av bilagene med oppdaterte rødlistevurderinger (2010) følger nedenfor:

Bilag 7 — flora: Floraen i influensområdet er forholdsvis ensartet og domineres av tre vegetasjonstyper, (Fremstad og Elven 1991). Dette er røsslyng-blokkebærskog (A3), lågland-viersump av trollhegg-ørevierutforming (E2c) og bergknaussamfunn (F3). I tillegg inngår en større fattig fastmattemyr i mosaikk med røsslyng-blokkebærskogen. Det er ikke registrert enkeltarter i vegetasjonen som har status som vernede, sårbare eller truede arter i tiltaks — og influensområdet.

Bilag 8 — fauna: Området innehar bestander av vanlige arter som elg, rådyr, hare, bever, stökkand, brunakke, kvinand og fossekall. I tillegg ble det observert musvåk, gråhegre, buorm, padde og "svale" under feltarbeidet. Fiskeørn hekker i området og strandsnipe ble observert under feltarbeidet. Begge har status nær truet (NT). Strandsnipe ble ført opp på rødlista i 2010.

Bilag 9 — fisk og ferskvannsbiologi: Det ble gjennomført prøvefiske med 7 seksjonerte garn nedstrøms demningen ved Flaten. Bunndyr ble innsamlet med finmasket hov. 123 fisk ble tatt i garn og av disse var 67,5 % åbbor, 30,9 % ørret og 1,6 % sik. Bunndyrfaunaen ble dominert av tovinger, daphnier og vannmidd.

I vurderingene om tiltakets virkninger på biologisk mangfold gikk konklusjonene i hovedsak ut på at negative konsekvenser ville bli små. Vegetasjonstypene vil i all hovedsak flytte oppover til nytt etablert vannspeilnivå. Redusert strømhastighet i oppdemmet område vil kunne føre til raskere og hyppigere tilfrysning i inntaksbassenget, noe som vil kunne redusere områdets verdi som vinterhabitat for ender og fossekall. Redusert vannhastighet i strykene sommerstid vil gjøre området mindre attraktivt for fossekallen også sommerstid. Fiskeørn vil kunne bli forstyrret i anleggsperioden. I tillegg nevnes det at høyspentledninger bør legges bort fra selve vassdraget av hensyn til fiskeørn. Om virkninger for fisk og bunndyr konkluderer rapporten at det er knyttet usikkerhet til temaet.

Det fremkom ikke vesentlige nye momenter i forbindelse med høringsrunden og NVEs vurderinger og konklusjon i innstillingen var i stor grad sammenfallende med konklusjonene i fagrapportens bilag.

Fagrapportens bilag om biologisk mangfold som ble utarbeidet under KU avdekket at området bare innehar trivielle vegetasjonstyper. Grunnfjellet i området er en del av Bamlekomplekset som i hovedsak består av ulike typer gneiser. Dette er harde bergarter som forvitrer sakte og alene ikke kan gi opphav til annet enn nøysom flora. Tynt jorddekke over deler av grunnfjellet gir her opphav til røsslyng-blokkebærskog. Det er en svært vanlig skogstype og inngår derfor ikke i utvalgte naturtyper. Lav bonitet gjør også at skogstypen er mindre utsatt for hogst og andre inngrep enn andre mer produktive barskogutforminger. I områder med svært skrint jordsmonn og på de minste øyene i ute i elven er bergknaussamfunn (F3) utbredt. Det dreier seg sannsynligvis om en knavel-småbergknapp-utforming, uten at dette er nærmere beskrevet. Denne fattige utformingen vurderes som hensynskrevende (LR). Naturtypen inneholder imidlertid få rødlistede arter og er ikke blant de utvalgte naturtypene. I fuktige søkk og langs selve vassdraget går røsslyng-blokkebærskogen over i en lavland-viersump av trollhegg-ørevier-utforming. Denne finnes rundt oligotrofe (næringsfattige) og mesotrofe (middels næringsrike) innsjøer og tjern samt i søkk i bergkollelandskap. Selv om naturtypen ikke er spesielt godt kartlagt er den rådende oppfatningen at den er godt utbredt og ikke truet. Trollhegg-ørevier-utforming av lavland-viersump er derfor heller ikke blant de utvalgte naturtypene. Et noe større myrområde sør-vest i tiltaksområdet er beskrevet som en fattig fastmattemyr (K3). Dette er den vanligste myrtypen i store deler av landet, spesielt i områder med basefattig mineraljord. Naturtypen innehar få rødlistearter og er ikke en utvalgt naturtype.

I et område med såpass trivielle naturtyper ville det vært oppsiktsvekkende å finne mange rødlistede arter. Søk på Artsdatabankens artskart (6.1.2011) viser funn av ruteskorpe (*Xylobolus frustulatus*) som er nær truet (NT) på en eik på Høgknute, som er en kolle øst

for tiltaksområdet. I tillegg er det registrert hønsehauk (NT) og storlom (NT) i omkringliggende områder. Ingen av disse artene kan ventes å bli berørt av tiltaket. Søk i DNs naturbase (6.1.2011) avstedkommer ingen nye opplysninger. Fylkesmannen i Aust-Agder ble kontaktet for å gi uttalelse i forhold til registrert forekomst av ål, som er oppført som kritisk truet (CR) på norsk rødliste 2010. Uttalelsen er gjengitt nedenfor under drøftelse av naturmangfoldloven § 5.”

NVE anser på bakgrunn av det foreliggende kunnskapsgrunnlaget som er fremskaffet i denne saken, herunder om status og utvikling og tiltakets konsekvenser for naturmangfold, å være i samsvar med de krav som følger av naturmangfoldloven § 8. Departementet slutter seg til NVEs vurdering, og finner at det foreligger tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag til å kunne fatte vedtak i saken.

For at føre-var prinsippet i naturmangfoldloven § 9 skal komme til anvendelse er det en forutsetning at det foreligger en reell risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet. Med ett unntak, mener departementet det foreligger tilstrekkelig kunnskap om effektene av tiltaket på naturmangfoldet. Departementet har vektlagt føre-var prinsippet i vurdering av vilkår på grunn av mulig forekomst av ål, se nærmere under 6.4.

6.4 Biologisk mangfold – forvaltningsmål for naturtyper, økosystemer og arter

Forvaltningsmålet for naturtyper og økosystemer er nedfelt i naturmangfoldloven § 4. Målet inneholder både et kvantitativt og kvalitativt element ved at antallet naturtyper og økosystemer skal opprettholdes og at de skal ivareta arts mangfold, prosesser og produktivitet så langt det anses rimelig. I NVEs brev til departementet i januar 2011, sies det:

”I dette tilfellet er den største endringen av det planlagte tiltaket at arealer settes under vann. Hevingen av vannspeilet vil også redusere vannhastigheten i området, noe som vil kunne endre utbredelse av undervannsvegetasjon og artssammensetninger. Ingen naturtyper kan forventes å gå tapt.

NVEs vurdering er at truede og/eller sårbare vegetasjonstyper eller områder som er kartlagt som utvalgte naturtyper med regional (B) eller nasjonal (A) verdi bør vektlegges sterkere enn trivielle vegetasjonstyper og naturtyper. I influensområdet til det planlagte Kilandsfoss kraftverk er det ikke registrert noen utvalgte naturtyper og det er heller ikke risiko for at kartlagte vegetasjonstyper skal forsvinne. Noe vegetasjon nærmest dagens vannspeil vil gå ut ved vannstandsheving, men vil reetablere seg igjen i forhold til nytt vannstandsnivå.”

Forvaltningsmålet for arter tilsier at det er et mål at artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt, og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Artenes økologiske funksjonsområder skal også ivaretas så langt det er nødvendig for å nå målet, jf. naturmangfoldloven § 5. NVEs sier følgende om dette:

”NVEs vurdering er igjen at truede og/eller sårbare arter bør vektlegges sterkere enn trivielle arter med livskraftige bestander. Som nevnt under drøftingen av § 8 finnes det hønsehauk (NT), storlom (NT) og ruteskorpe (NT) i omkringliggende områder. I tillegg nevnes fiskeørn (NT) og strandsnipe (NT) i den opprinnelige søknadens bilag. Ruteskorpen er registrert på en høyde øst for tiltaksområdet og er langt utenfor tiltakets influensområde. Hønsehauk er knyttet til områder med eldre bartresuksjoner og

kulturmark. Arten har store territorier og hekker normalt i naturforynget granskog på østlandet. Tiltaksområdet innehar ingen viktige økologiske funksjonsområder for arten som kan ventes å bli negativt påvirket. Tiltaket er også så beskjedent i utstrekning at det ikke kan forventes å medføre noen målbare negative konsekvenser for hønsehauk. Når det gjelder storlom og fiskeørn er dette arter som foretrekker næringsøk i stille vann med god sikt. Storlom er da heller ikke registrert i tiltaksområdet, men i nærliggende vann. Fiskeørnas utbredelse i Norge sammenfaller i hovedsak med utbredelsen av foretrukne byttfisk, som er ulike karpefisk, abbor og gjedde. Abbor og gjedde forekommer i tiltaksområdet og kan ved oppdemming ventes å få økt konkurransefortrinn i forhold til ørretbestanden. Isolert sett kan derfor redusert vannhastighet og forventet endring av fiskesamfunnet i tiltaksområdet være av positiv karakter for fiskeørn. Strandsnipe er en svært vanlig hekkefugl i Norge med en anslått bestand på 150 000 par. Det er ingen indikasjoner på noen endring av den norske bestanden. Oppføringen på rødlisten 2010 skyldes en negativ bestandsutvikling i Vest-Europa, hvor bestanden ikke er kontinuerlig. Strandsnipe er lite krevende med hensyn til valg av biotop og forekommer nær sagt ved alle vannforekomster, både stillestående og rennende. NVEs vurdering er derfor at den planlagte utbyggingen i Kilandsfoss ikke vil medføre negative konsekvenser for arten.

Det foreligger registreringer av ål i vassdraget på artsdatabankens artskart. Det dreier seg om registreringer i Nelaug, som ligger ovenfor Flaten kraftverk og i Olsbutjern, som ligger vest for tiltaksområdet med forbindelse via en bekk som kommer inn i tiltaksområdets vestre del. Begge registreringene stammer fra 1992. Kraftverk representerer et hinder for oppvandrende ål i tillegg til at de utgjør en stor risiko for nedvandrende individer. Nidelva har imidlertid tre eksisterende kraftverk nedstrøms det planlagte Kilandsfoss kraftverk (Rygene, Evenstad og Bøylefoss), der spesielt Bøylefoss utgjør et formidabelt vandringshinder. Artsdatabankens artskart viser også langt flere registreringer av arten i småvann og tjern øst for tiltaksområdet, noe som etter all sannsynlighet henger sammen med mulighet for oppgang via Idalen nedstrøms Bøylefoss kraftverk. Fylkesmannen i Aust-Agder ble kontaktet for å fremlegge sitt synspunkt om ål og det planlagte tiltaket. Uttalelsen følger nedenfor og ble sendt som e-post 6.12.2010:

"Ål har av en eller annen grunn aldri vært sentral i tidligere tiders vurderinger av biologiske konsekvenser av kraftverk. I dag er det i ferd med å komme et skifte i dette, særlig etter at det er registrert katastrofale tilbakegang av arten i hele Europa.

I Nidelva begynte vi å gjøre tiltak da det ble satt inn en åleleder gjennom Rygene dam da den ble bygd om omkring 1989. Det pågår omfattende effektstudier av reetablering av laks i elva etter at elva er fullkalket (fra 2007) og det er gjort flere tiltak for å fjerne eller kompensere for kraftverksinnngrep.

Vi er også kommet i gang med å vurdere tiltak for å slippe ål oppover i vassdraget. Med tanke på Kilandsfoss vil ålen måtte passere tre kraftverk før den kommer så langt: Rygene, Evenstad og Bøylefoss. Dette er en utfordring, men ikke umulig. Utbredelseskartet i Artsdatabanken tyder på at Rygene har vært et mindre alvorlig stengsel enn Evenstad. Bøylefoss er sannsynligvis problematisk hvis minstevannføring er 0, men passerbar hvis det slippes noe vann forbi inntaksdammen (dette er synsing fra min side).

Denne betraktningen gjelder oppvandring. Utvandring er et annet spørsmål, og det er en kjent sak at elvekraftverk gir store utfordringer. Det kan løses, men man har bare så vidt begynt å løfte på noen fliker av dette problemet. Det blir økt innsats fra og med

neste år. I Vegårvassdraget ble det gjort noen forsøk i 2010 i Fosstveit kraftverk (konsesjonsløst) som gir grunn til optimisme. Det blir gjort videre forsøk i 2011.

Konklusjon: Ethvert elvekraftverk må ha løsninger som sikrer så vel oppvandring som nedvandring av ål. Blir dette planlagt fra starten av er det fullt mulig å løse, men man må ha kontakt med fagmiljøene....

Det er et mål at ålen skal kunne nå opp til Nelaug."

NVE vil bemerke at Arendalsvassdraget er sterkt preget av vassdragsreguleringer og utbygginger. Det er 16 magasiner i vassdraget, som alle ligger ovenfor Flatenfoss og gir en magasinandel på 45 %. Minstevannføringen ut av Nelaug er satt til 40 m³/s.

Av kraftverkene nedenfor det planlagte Kilandsfoss kraftverk er det bare Rygene som har vilkår om slipp av minstevannføring. Denne er også beskjedent med 5 m³/s i perioden 1.5. — 30.9. og 1 m³/s i perioden 1.10. — 30.4. Selv om ål har en formidabel evne til å ta seg frem mener NVE at det må være unntaksvis at den klarer å forsere de fire eksisterende kraftverkene på vei mot Nelaug. Bøylefoss kraftverk alene har en fallhøyde på 62 meter uten pålegg om slipp av minstevannføring. NVE mener derfor at grunnet tidligere utbygginger er tiltaksområdet nærmest verdiløst for ål i dag og at det planlagte kraftverket derfor ikke vil utgjøre noen nevneverdig negativ faktor for arten. Vi har derfor ikke tillagt hensynet til ål noen vekt."

Departementet bemerker at det ut fra dette ikke synes å være noen truede arter eller naturtyper som påvirkes negativt av det omsøkte tiltaket i særlig grad. Departementet kan derfor ikke se at forvaltningsmål for natur og arter bør tillegges noen avgjørende vekt i konsesjonsspørsmålet. Likevel må det bemerkes at det ble registrert ål i vassdraget ovenfor eksisterende kraftstasjoner. Ål er en kritisk truet art på Norsk rødliste for arter 2010, fordi bestanden vurderes å være halvert i løpet av de siste ti årene. En av årsakene er påvirkninger på habitatene. Selv om det er stor usikkerhet om det er forekomst av ål så langt oppe i vassdraget i dag, har departementet kommet til at det skal fastsettes vilkår knyttet til den eventuelle ålforekomsten i vassdraget. Se nærmere under departementets merknader til vilkårenes post 8 (Godkjenning av planer) og post 9 (Naturforvaltning).

6.5 Prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning

Naturmangfoldloven § 10 fastsetter prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning. Dette innebærer at man må ha kunnskap også om andre tiltak og påvirkninger på økosystemet slik at en kan identifisere den samlede belastningen, jf. også formuleringen i § 8 om "effekten av påvirkninger". I vurderingen av samlet belastning skal det både tas hensyn til allerede eksisterende inngrep og forventede framtidige inngrep.

I vassdragsforvaltningen har prinsippet om samlet belastning blitt vektlagt i stadig sterkere grad, og har stor betydning ved vurderingen av om konsesjon bør gis. Prinsippet innebærer at vassdragsforvaltningen vektlegger at en helhetlig tilnærming ivaretar miljøverdiene på best mulig måte, samtidig som den kan sikre god ressursutnyttelse. Arendalsvassdraget er sterkt preget av tidligere utbygginger. I likhet med NVE mener departementet at utnyttelsen av et fall, beliggende nært mellom to allerede utbygde fall, er en utvidet bruk av allerede gitte reguleringskonsesjoner og i større grad vil bidra til god ressursutnyttelse i et allerede sterkt regulert vassdrag.

Kraftutbygging og forsuring har påvirket fiskesamfunnet i vassdraget gjennom lengre tid. Fiskearter i influensområdet er i all hovedsak ørret, abbor og noe sik. Ørreten som oppholder seg i området ovenfor Kilandsfossen kan få reduserte gytemuligheter fordi det i dag er gode gytemuligheter i selve elveløpet mellom noen av øyene. For ørreten vil det kun bli gytemuligheter i en bekk som kommer inn fra vest. Som et kompensierende tiltak foreslår NVE å legge ut gytegrus i den nedre del av bekken. Mye av ørreten har i dag dårlig kondisjon, noe som tyder på sterk konkurranse om næringen. Det vil kunne skje en dreining av styrkeforholdet mellom ørret og abbor, fordi abboren trolig vil kunne få bedre forhold. Forholdene for fisk nedenfor fossen vil trolig bli påvirket i mindre grad.

Vannforskriften har som formål blant annet å opprettholde god økologisk tilstand i vassdrag, og et av formålene er at det skal sikres fri vandring for fisk. Erfaring fra andre elvekraftverk med lignende fiskesamfunn som Arendalsvassdraget har vist at tilrettelegging for oppvandring over elvekraftverksdammer kan gi økt dødelighet for ørret. Ørreten blir utsatt for økt predasjonsfare oppstrøms dammen, der for eksempel gjedde trives godt med redusert vannhastighet. For nedvandring unngår ørreten bunntappeluker. Nedvandringen foregår over dammer med overløp eller via kraftverksvannvei og turbin med påfølgende stor sannsynlighet for død eller skade. Ved utbygging av Kilandsfoss kraftverk mener departementet at det derfor ikke er hensiktsmessig å legge vekt på å sikre fri vandring for fisk.

Prinsippet om økosystemtilnærming i naturmangfoldloven § 10 innebærer at det må vektlegges å opprettholde en helårlig minstevannføring. Det vil imidlertid være rom for unntak fra dette prinsippet. Vassdragsmyndighetene har i de senere år i økende grad pålagt slipp av minstevannføring hele året for å ivareta allmenne interesser som er knyttet til vassdraget, det være seg landskapsopplevelse, utøvelse av friluftsliv, opprettholdelse av biologisk mangfold eller annet. I dette tilfellet er det en kort elvestrekning som berøres der elven i stor grad renner over bart fjell. Flomvannføringer hindrer etablering av vanntilknyttet kantvegetasjon i strykene. I NVEs innstilling er det foreslått slipp av minstevannføring på 25 m³/s i tiden 1. juni — 31. august for å ivareta padlemuligheter (se nærmere nedenfor). De fremlagte utredningene har avdekket at det med unntak av behov for minstevannføring av hensyn til padleinteresser, er slipp av minstevannføring ikke avgjørende for at tiltaket skal være akseptabelt ut fra andre allmenne hensyn.

Departementet er ikke kjent med at det foreligger planer om tiltak med flere påvirkninger av samme art. Basert på den samlede inngreppssituasjonen i området finner departementet at utbyggingen kun vil gi en beskjeden økning i den samlede belastningen på naturmangfold og økosystem i regionen.

6.6 Hensyn til landskap og friluftsliv - herunder padleinteresser

Selv om landskapselementene har en viss verdi, mener NVE at Kilandsfossen ikke omfattes av begrepet urørt natur. Departementet er enig i denne vurderingen. Elvestrekningen som blir tørrlagt, er relativt kort. Området ligger avskjermet.

Selv om det er flere friluftsinnteresser knyttet til tiltaksområdet, synes de største interessene å være knyttet til Kilandsfossens betydning for padlesporten. Padleklubbene har gitt fyldig informasjon om bruken av området, og for aktive elvepadlerne vil en utbygging være svært negativ. Nidelva fremheves som unik ved at den på grunn av høy vannføring og god temperatur kan padles gjennom hele året. Løpsformen gjør dessuten at padlingen blir variert og med forskjellig vanskelighetsgrad. Nidelva Padleklubb (NPK) har brukt mye av sine ressurser i flere år for å sikre Kilandsfallenes eksistens, spesielt etter avslaget på søknaden

om konsesjon for utbygging i 2003. Klubben har hatt stigende medlemstall, det er startet opp en permanent padleskole for barn, og det er satt i gang tilrettelegging for spenningsbasert naturopplevelse for funksjonshemmede. Padleklubben mener at det foreligger et potensiale innen utvikling av økoturisme og vannsportaktiviteter i området.

Departementet bemerker at selv med en minste vannføring vil det ikke være mulig å opprettholde Kilandsfossen som et område som vil være attraktivt for utøvere som holder et høyt teknisk nivå, men det vil kunne opprettholdes et tilbud for padlere på et mer moderat nivå. Det er imidlertid sannsynlig at vassdraget ved en utbygging blir bedre egnet for turpadlere. Det blir etablert et mer stillestående vannspeil hvor det spesielle øyområdet fortsatt vil bestå. Ved å samle minste vannføringsslippingen til ett løp, vil en trolig i stor grad kunne opprettholde de padlemulighetene som det aktuelle løpet byr på i dag.

NVE mener at et slipp på 25 m³/s i ett av løpene vil ivareta padlemulighetene i det aktuelle løpet i tilstrekkelig grad. I og med minste vannføringen kun vil være av hensyn til padleinteressene mener NVE at kravet også kan gjelde mellom kl. 09.00 og 20.00 i tiden 1. juni - 31. august. NVE mener at et slikt minste vannføringspålegg ligger innenfor hva utbygger bør kunne akseptere av produksjonstap. Departementet er enig i dette og slutter seg til NVEs forslag.

NVE mener at et kunstig anlegg i Kilandsfossen vil være et unaturlig element. Av sikkerhetsmessige grunner og av hensyn til at større flommer i vassdraget kan ødelegge et kunstig bygget anlegg, tilrår ikke NVE en slik bygging. Departementet bemerker at det vil bli svært kostbart både å bygge og drifte et slikt anlegg, og det foreligger ingen finansiering for et slikt prosjekt. Departementet har kommet til at elvepadlernes særskilte interesser for dette området ikke er av en slik karakter at det kan være avgjørende for om utbyggingen kan tillates eller ikke. Departementet finner ikke grunnlag for å pålegge bygging av et kunstig anlegg. Bygging av et slikt anlegg må eventuelt baseres på avtale mellom de berørte parter, og det må søkes om de nødvendige tillatelser.

6.7 Vurdering av tiltaket etter vannforskriften

Ved vurderingen av om konsesjon skal gis har departementet foretatt en vurdering av kravene i vannforskriften (15.12.2006 nr 1446) § 12 om ny aktivitet eller nye inngrep. Gjennomførbare tiltak som vil kunne redusere skadene eller ulempene ved tiltaket er vurdert. Det er satt vilkår i konsesjonen som anses egnet for å avbøte en negativ utvikling i vannforekomstene – slipp av minste vannføring og hjemmel for å kunne pålegge ulike miljøtiltak.

Etter vannforskriften § 12 kan nye fysiske inngrep gjennomføres i en vannforekomst selv om miljøtilstanden svekkes dersom:

- alle praktisk gjennomførbare tiltak settes inn for å begrense negativ utvikling i tilstanden for vannforekomsten,
- samfunnsnyttene av de nye inngrepene eller aktivitetene er større enn tapet av miljøkvalitet og
- formålet med de nye inngrepene ikke med rimelighet kan oppnås kostnadseffektivt på andre miljømessig bedre måter.

Etter departementets syn viser vurderingen av tiltaket i forhold til prinsippene i naturmangfoldloven at inngrepet ikke har store konsekvenser for vannmiljøet. Formålet med utbyggingen er å øke produksjonen av fornybar elektrisitet. Kraftverket vil gi inntekter

til kraftutbygger og kommunen. Departementet vurderer samfunnsnyttene av inngrepet til å være større enn skadene og ulempene ved tiltaket. Departementet har kommet til at den fordel denne utbyggingen medfører med fornybar kraft, miljømessig sett ikke kunne vært oppnådd så kostnadseffektivt på andre måter. Departementet anser vilkårene i vannforskriften § 12 som oppfylt.

6.8 Departementets vurdering og konklusjon

Etter departementets vurdering foreligger et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag for å fatte vedtak i saken. Naturmangfoldloven §§ 9–12 er vurdert og hensyntatt i departementets behandling av klagen.

Gjennom bedre utnyttelse av eksisterende vassdragsreguleringer gir den omsøkte utbyggingen et verdifullt tilskudd av fornybar kraft. En utbygging av Kilandsfossen med om lag 40 GWh årlig ny kraftproduksjon er etter departementets mening en riktig utnyttelse av eksisterende reguleringer. Skadene for allmenne interesser er begrenset. Utbyggingen vil kun gi en beskjeden økning i den samlede belastningen på naturmangfold og økosystemer i regionen.

Departementet legger vekt på at lokale og regionale myndigheter støtter opp om utbyggingen. Utbyggingen vil gi verdiskaping gjennom økte lokale investeringer og økt aktivitet for lokalt næringsliv.

Etter Olje- og energidepartementets vurdering skal det gis tillatelse til de vannkraftprosjekter som innebærer en samfunnsmessig forsvarlig bruk av vannressursene slik det fremgår av formålsbestemmelsen i vannressursloven. Departementet finner at fordelene og nytten ved bygging av Kilandsfoss kraftverk er større enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser. Vilårene for konsesjon etter vassdragsreguleringsloven § 8, jf. vannressursloven § 19 er dermed oppfylt.

Olje- og energidepartementet tilrår derfor at klagen tas til følge, og at det gis konsesjon etter vannressursloven for bygging av Kilandsfoss kraftverk. Tillatelsene gis i hovedsak på de vilkår NVE har foreslått, jf. nedenfor om departementets merknader til vilkårene.

Gjennom standardvilkåret om naturforvaltning mv. er tiltakshaver pålagt å dekke kostnader knyttet til tiltak for å hindre eller begrense skader på naturmangfoldet, jf. naturmangfoldloven § 11.

NVE har også vurdert konsekvensene av elektriske anlegg som er nødvendig for å gjennomføre bygging av Kilandsfoss kraftverk. Etter NVEs vurdering medfører ikke de elektriske anleggene skader av et slikt omfang at det har avgjørende betydning for om det omsøkte tiltaket kan tillates eller ikke. Departementet viser til at NVE vil sluttbehandle søknaden etter energiloven og oreigningsloven om bygging og drift av de elektriske anleggene når denne tillatelsen etter vassdragslovgivningen er gitt.

Departementet kan ikke se at tiltaket vil medføre forurensing i driftsfasen. Departementet finner det derfor ikke nødvendig med tillatelse etter forurensningsloven. Forurensende utslipp i byggefasen må avklares med fylkesmannen, jf. vannressursvilkårenes post 11.

7. Departementets merknader til vilkårene

Ervervsvilkårenes post 1 - konsesjonstid

Froland kommune, Åmli kommune og Arendals Fossekompani har stiftet Kilandsfoss AS med formål å bygge, eie og drive Kilandsfoss kraftstasjon. Departementet mottok endelig dokumentasjon om en ny selskapsstiftelse i november 2009.

Industrikonsesjonsloven stiller krav om at organiseringen i selskapet er slik at det åpenbart foreligger reelt offentlig eierskap. Hver av partene eier 1/3 av aksjene i selskapet. Selskapet har én aksjeklasse, og alle aksjer har like rettigheter og plikter, herunder rett til utbytte. Departementet finner derfor at AF, Froland kommune og Åmli kommune har inngått en eierskapsavtale som tilfredsstiller lovkravet om 2/3 offentlig eierskap.

Konsesjonen gis på ubegrenset tid, jf. industrikonsesjonsloven § 2 tredje ledd nr 1.

Ervervsvilkårenes post 2 – konsesjonsavgifter og næringsfond

Satsene for konsesjonsavgiftene til kommuner settes til kr 24,-/nat.hk og kr 8,-/nat.hk. til staten. For øvrig vises til NVEs merknader.

I likhet med NVE tilrår ikke departementet noe næringsfond i denne saken.

Vannressursvilkårenes post 1 – reguleringsgrenser og vannslipping

Kotehøyden på inntaksmagasinet settes til Statens kartverk-høyder.

I tiden fra og med 1. juni til og med 31. august skal det slippes en minstevannføring i Kilandsfossen på 25 m³/s mellom kl. 09.00 og 20.00. Det vises til departementets merknader om dette ovenfor og NVEs vurdering i innstillingen.

Vannressursvilkårenes post 2 – revisjon av vilkårene

Vilkårene kan tas opp til revisjon etter 30 år, jf. vassdragsreguleringsloven § 10 nr. 3, som får anvendelse fra kraftverk med årlig produksjon over 40 GWh.

Vannressursvilkårenes post 3 - konsesjonsavgifter

Det skal ilegges konsesjonsavgifter for ervervet av hele fallet, beregnet etter bestemmelsene i industrikonsesjonsloven, jf. vannressursloven § 19. Satsene settes til **kr 24,-/nat.hk.** til kommunen og **kr 8,-/nt.hk.** til staten. Avgift for de reguleringer som utnyttes i fallet skal komme til fratrekk i ervervsavgiftene. NVE vil fastsette beregningsgrunnlaget når konsesjonen er gitt.

Vannressursvilkårenes post 8 – godkjenning av planer, mv.

Detaljerte planer skal forelegges og godkjennes av NVE før arbeidet settes i gang. Fylkesmannen i Aust-Agder skal delta i saksbehandlingen om ål under arbeidet med detaljplanleggingen og skal utforme nødvendige vilkår om avbøtende tiltak for ål dersom arten påvises i denne delen av vassdraget, jf. merknader til post 9.

Vannressursvilkårenes post 9 - naturforvaltning

Saker under dette vilkåret i konsesjon gitt i medhold av vannressursloven, hører inn under Fylkesmannen.

Det er stor usikkerhet knyttet til om det er forekomster av ål så høyt opp i vassdraget. Av hensyn til "føre-var" prinsippet pålegger departementet i denne saken vilkår om undersøkelser av den eventuelle ålforekomsten i vassdraget. Disse undersøkelser skal

imidlertid ikke føre til noen forsinkelser i fremdriften av arbeidet med utbyggingen av kraftverket. Kilandsfoss AS pålegges å foreta nødvendige undersøkelser for å kunne utelukke, eventuelt bekrefte, at det er ål på den berørte strekningen. Undersøkelsen må gjøres kommende feltsesong og resultatene skal inngå som grunnlag for detaljplanleggingen av kraftverket. Metodikken for undersøkelsene skal godkjennes av Fylkesmannen. Departementet bemerker at resultatet av denne undersøkelsen vil være retningsgivende for behovet og dermed ressursbruken for eventuelle etterundersøkelser og for de avbøtende tiltak som i så fall skal pålegges. Dersom ål påvises i denne delen av vassdraget, skal bestanden overvåkes regelmessig og det skal pålegges nødvendige avbøtende tiltak for å sikre i varetakelse av arten. I henhold til post 9 er fylkesmannen ansvarlig myndighet når det gjelder eventuelle etterundersøkelser og avbøtende tiltak.

NVE mener at et fond til opphjelp av fisk, vilt og friluftsliv på **kr 10.000,-** til hver av kommunene Åmli og Froland er tilstrekkelig i forhold til skadeomfanget ved denne utbyggingen. Med de begrensede virkningene for fisk som her synes å foreligge, er departementet enig i dette forslaget. Avbøtende tiltak som utlegging av gytegrus og forbedring av gytebekk vil avhjelpe virkningene av utbyggingen for fisk. Pålegget om minstevannføring vil ivareta fylkesmannens tidligere merknader om virkninger i Kilandsfjorden.

Olje- og energidepartementet viser for øvrig til NVEs merknader til vilkårene, og slutter seg til disse.

Olje- og energidepartementet

Tilråd:

1. Klage fra Åmli kommune og Arendal Fossekompani ASA over Olje- og energidepartementets vedtak 30.09.2003 om avslag på søknad om utbygging av Kilandsfoss i Arendalsvassdraget. Klagen tas til følge.
2. I medhold av lov 24. november 2000 nr. 82 om vassdrag og grunnvann § 8 gis Kilandsfoss AS tillatelse til bygging av Kilandsfoss kraftverk i Aust-Agder.
3. I medhold av lov 14. desember 1917 nr. 16 om erverv av vannfall mv. gis Kilandsfoss AS tillatelse til erverv av fallrettigheter i Kilandsfossen i Arendalsvassdraget i forbindelse med bygging av Kilandsfoss kraftverk.
4. Tillatelsene gis på de vilkår som følger vedlagt Olje- og energidepartementets foredrag av2013.
5. I medhold av lov 23. oktober 1959 nr. 3 § 2 første ledd nr. 51 om overføring av fast eiendom gis Kilandsfoss AS tillatelse til ekspropriasjon av nødvendig grunn og rettigheter for bygging av Kilandsfoss kraftverk.

Statsministerens Kontor
Bifalt ved
kongelig resolusjon
 av 8. mars 2013

Foredratt av statsråd Vedum

Olav Spilberg

Vedlegg:

**Vilkår for tillatelse for
Kilandsfoss AS
til å erverve fallrettigheter
i Kilandsfossen i Arendalsvassdraget
Froland og Åmli kommuner, Aust-Agder**

1**(Konsesjonstid)**

Konsesjonen gis på ubestemt tid.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 30 år. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjon innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jf. industri-konsesjonsloven § 5a, 1. ledd.

Konsesjonen kan ikke overdras.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndig-hetenes samtykke.

2**(Konsesjonsavgifter)**

Konsesjonæren skal betale en årlig avgift til staten på kr 8 pr. nat.hk., beregnet etter den gjennomsnittlige kraftmengde som det konsederte vannfall etter den foretatte utbygging kan frembringe med den påregnelige vannføring år om annet og en årlig avgift til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer på kr 24 pr. nat.hk., beregnet på samme måte.

Fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny vurdering etter tidsintervaller som loven til enhver tid bestemmer.

Plikten til å betale avgiftene inntreffer etter hvert som den innvunne vannkraft tas i bruk. Avgiften er tvangsgrunnlag for utlegg, jf. tvangsfullbyrdses-loven kap. 7.

Etter forfall svares rente som fastsatt i medhold av lov av 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. § 3, første ledd.

3**(Kontroll med betaling av avgift m.v.)**

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 og kontroll med vannforbruket samt angående avgivelse av kraft, jf. post 11 skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av Olje- og energidepartementet.

4**(Byggefrister m.v.)**

Arbeidet må påbegynnes innen 5 år fra konsesjonens datum og fullføres innen ytterligere 5 år. Fristene kan forlenges av Kongen.

I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av særlige forhold (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For hver dag noen av disse fristene oversittes uten tillatelse fra Olje- og energidepartementet, betaler konsesjonæren en mulkt til statskassen på kr 1000,-.

5**(Erstatning til etterlatte)**

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

6**(Konsesjonærens ansvar ved anlegg/drift m.v.)**

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, unngår ødeleggelse av naturforekomster, landskapsområder, fornminner m.v., når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Dersom slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal naturvern-myndighetene underrettes.

7**(Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.)**

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å legge fram for NVE detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for vassdragets utbygging. Arbeidet kan ikke settes igang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid, minst mulig skjemmende og skal til enhver tid holdes i fullt driftsmessig stand.

Konsesjonæren plikter å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det økologiske og landskapsarkitektoniske resultatet blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trenges for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg eller del av anlegg er satt i drift.

Hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVEs samtykke.

8

(Automatisk fredete kulturminner)

Konsesjonæren plikter i god tid før anleggsstart å undersøke om tiltaket berører automatisk fredede kulturminner etter lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 9. Viser det seg at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredede kulturminner, plikter konsesjonæren å søke om dispensasjon fra den automatiske fredningen etter kulturminneloven § 8 første ledd, jf. §§ 3 og 4.

Viser det seg i anleggs- eller driftsfasen at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner som hittil ikke har vært kjent, skal melding om dette sendes fylkeskommunens kulturminneforvaltning med det samme og arbeidet stanses i den utstrekning tiltaket kan berøre kulturminnet, jf. lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 8 annet ledd, jf. §§ 3 og 4.

9

(Ferdsel m.v.)

Konsesjonæren plikter å erstatte utgifter til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veier, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning.

Veger, bruer og kaier som konsesjonæren bygger, skal kunne benyttes av allmennheten, med mindre Olje- og energidepartementet treffer annen bestemmelse.

10

(Hydrologiske observasjoner, kart m.v.)

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet utføre de hydrologiske observasjoner som i det offentlige interesser finnes påkrevet og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

Kopier av alle kart som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Statens kartverk med opplysning om hvordan målingene er utført.

11

(Konsesjonskraft)

Konsesjonæren skal avstå til kommuner og fylkeskommuner som kraftanlegget ligger i, inntil 10 % av den gjennomsnittlige kraftmengden som vannfallet etter foretatt utbygging kan yte med påregnelig vannføring år om annet. Avståelse og fordeling avgjøres av Olje- og energidepartementet med grunnlag i kommunenes behov til den alminnelige elektrisitetsforsyning.

Konsesjonæren kan i tillegg pålegges å avstå til staten inntil 5 % av kraften, beregnet som i første ledd.

Olje- og energidepartementet bestemmer hvordan kraften skal avstås og beregner effekt og energi.

Kraften tas ut i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger eller fra konsesjonærens ledninger med leveringssikkerhet som fastkraft og brukstid ned til 5000 timer årlig. Konsesjonæren kan ikke sette seg imot at kraften tas ut fra andres ledninger og plikter i så fall å stille kraften til rådighet. Kostnadene ved omforming og overføring av kraften ved uttak andre steder enn i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger, betales av den som tar ut kraften.

Konsesjonæren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles, kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og brukstidens fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av Olje- og energidepartementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel.

Prisen på kraften, referert kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger, fastsettes hvert år av Olje- og energidepartementet basert på gjennomsnittlig selvkost for et representativt antall vannkraftverk i hele landet.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter Olje- og energidepartementets bestemmelse å betale til statskassen en mulkt som for hver kWh som urettelig ikke er levert, svarer til den pris pr. kWh som hvert år fastsettes av Olje- og energidepartementet, med et påslag av 100 %. Det offentlige skal være berettiget til etter Olje- og energidepartementets bestemmelse å overta driften av kraftverket for eierens regning og risiko, dersom dette blir nødvendig for å levere den betingede kraften.

Vedtak om avståelse og fordeling av kraft kan tas opp til ny prøvelse etter 20 år fra vedtakets dato.

12

(Kontroll med overholdelsen av vilkårene)

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av Olje- og energidepartementet til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av Olje- og energidepartementet.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av postene **2, 11 og 12** kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake i samsvar med bestemmelsene i industrikonsesjonsloven § 26.

For overtredelse av bestemmelsene i konsesjonen eller andre i loven eller i medhold av loven fastsatte bestemmelser, kan Olje- og energidepartementet fastsette en tvangsmulkt på inntil kr 100 000 pr. dag til forholdet er brakt i orden, eller inntil kr 500 000 for hver overtredelse, såfremt det ikke er fastsatt annen straff for overtredelse av vilkåret. Pålegg om mulkt er tvangsgrunnlag for utlegg. Olje- og energidepartementet kan justere beløpene hvert 5. år

13

(Tinglysing)

Konsesjonen skal tinglyses i de rettskretser hvor anleggene ligger, jf. industrikonsesjonsloven § 2.

**Vilkår for tillatelse etter vannressursloven for
Kilandsfoss AS
til å bygge Kilandsfoss kraftverk i Arendalsvassdraget
Åmli og Froland kommuner, Aust-Agder**

1

(Reguleringsgrenser og vannslipping)

Overvann Kilandsfoss benyttes som inntaksmagasin til Kilandsfoss kraftverk med høyde på overløpstørskler på kote 126,03 målt i SK-høyder.

Konsesjonæren plikter å slippe følgende minstevannføring i Kilandsfossen:

I tiden 01.06 - 31.08: 25 m³/s mellom kl. 09.00 og 20.00.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før reglementet er fastsatt.

2

(Revisjon av vilkårene)

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 30 år. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjon innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jf. vassdragsreguleringsloven § 10, post 3, 1.ledd.

Konsesjonen kan ikke overdras.

De utførte reguleringsanlegg eller andeler i dem kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vannfall i samme vassdrag nedenfor anleggene.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

3

(Konsesjonsavgifter)

Konsesjonæren skal betale en årlig avgift til staten på kr 8 pr. nat.hk., beregnet etter den gjennomsnittlige kraftmengde som det konsederte vannfall etter den foretatte utbygging kan frembringe med den påregnelige vannføring år om annet og en årlig avgift til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer på kr 24 pr. nat.hk., beregnet på samme måte.

Fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny vurdering etter tidsintervaller som loven til enhver tid bestemmer.

Plikten til å betale avgiftene inntreffer etter hvert som den innvunne vannkraft tas i bruk. Avgiften er tvangsgrunnlag for utlegg, jf. tvangsfullbyrdelsesloven kap. 7.

Etter forfall svares rente som fastsatt i medhold av lov av 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. § 3, første ledd.

4

(Kontroll med betaling av avgift m.v.)

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 kan med bindende virkning fastsettes av Olje- og energidepartementet.

5

(Byggefrister m.v.)

Arbeidet må påbegynnes innen 5 år fra konsesjonens dato og fullføres innen ytterligere 5 år. Fristene kan forlenges av Kongen. I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av særlige forhold (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For hver dag noen av disse fristene oversittes uten tillatelse fra Olje- og energidepartementet, betaler konsesjonæren en mulkt til statskassen på kr 1 000,-.

6

(Erstatning til etterlatte)

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

7

(Konsesjonærens ansvar ved anlegg/drift m.v.)

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, unngår ødeleggelse av naturforekomster, landskapsområder, fornminner m.v., når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Dersom slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal vedkommende myndighet underrettes i god tid på forhånd.

8

(Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.)

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak

som omfattes av denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å legge fram for NVE detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for reguleringsanleggene. Arbeidet kan ikke settes igang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid, minst mulig skjemmende og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Konsesjonæren plikter å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det økologiske og landskapsarkitektoniske resultat blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trengs for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg eller del av anlegg er satt i drift.

Hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVEs samtykke.

NVE kan gi pålegg om nærmere gjennomføring av plikter i henhold til denne posten.

9

(Naturforvaltning)

I

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for naturforvaltning (DN)

- a. å sørge for at forholdene fra undervann Flatenfoss kraftstasjon til overvann Bøylefoss kraftstasjon er slik at de stedege fiskestammene i størst mulig grad opprettholder naturlig reproduksjon og produksjon og at de naturlige livsbetingelsene for fisk og øvrige naturlig forekommende plante- og dyrepopulasjoner forringes minst mulig,
- b. å kompensere for skader på den naturlige rekruttering av fiskestammene ved tiltak,
- c. å sørge for at fiskens vandringsmuligheter i vassdraget opprettholdes og at overføringer utformes slik at tap av fisk reduseres,
- d. å sørge for at fiskemulighetene i størst mulig grad opprettholdes.

Konsesjonæren pålegges å foreta undersøkelser av den eventuelle ålforekomsten i vassdraget. Resultatet av denne undersøkelsen vil være

retningsgivende for behovet for eventuelle etterundersøkelser og for de avbøtende tiltak som i så fall skal pålegges av hensyn til denne arten.

Bekreftes det at det er ål på den berørte strekningen skal det i detaljplanleggingen fastsettes eventuelle nødvendige avbøtende tiltak samt at bestanden skal overvåkes regelmessig.

II

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for naturforvaltning (DN) å sørge for at forholdene for plante- og dyrelivet i området som direkte eller indirekte berøres av reguleringen forringes minst mulig og om nødvendig utføre kompenserende tiltak.

III

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for naturforvaltning (DN) å sørge for at friluftslivets bruks- og opplevelsesverdier i området som berøres direkte eller indirekte av anleggsarbeid og regulering tas vare på i størst mulig grad. Om nødvendig må det utføres kompenserende tiltak og tilretteleggings-tiltak.

IV

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for naturforvaltning (DN) å bekoste naturvitenskapelige undersøkelser samt friluftslivsundersøkelser i de områdene som berøres av reguleringen. Dette kan være arkiveringsundersøkelser. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av reguleringen.

V

Fra og med det år konsesjon er gitt, plikter konsesjonæren å innbetale et årlig beløp til hver av kommunene Åmli og Froland på kr 10 000 til opphjør av fisk/vilt/friluftsliv. Beløpet skal justeres etter de tidsintervaller som loven til enhver tid bestemmer. Beløpet til fisk/vilt skal nyttes etter nærmere bestemmelse av kommunestyret. Med hensyn til tiltak som kommer friluftslivet til gode, skal beløpet nyttes etter nærmere bestemmelse gitt av DN.

VI

Konsesjonæren kan bli pålagt å dekke utgiftene til ekstra oppsyn, herunder jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden.

VII

Alle utgifter forbundet med kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenstående vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

10

(Automatisk fredete og andre kulturminner)

Konsesjonæren plikter i god tid før anleggsstart å undersøke om tiltaket berører automatisk fredede kulturminner etter lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 9. Viser det seg at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredede kulturminner, plikter konsesjonæren å søke om dispensasjon fra den automatiske fredningen etter kulturminneloven § 8 første ledd, jf. §§ 3 og 4.

Viser det seg i anleggs- eller driftsfasen at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner som hittil ikke har vært kjent, skal melding om dette sendes fylkeskommunens kulturminneforvaltning med det samme og arbeidet stanses i den utstrekning tiltaket kan berøre kulturminnet, jf. lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 8 annet ledd, jf. §§ 3 og 4.

Konsesjonæren plikter i samråd med Åmli og Froland kommuner og Aust-Agder fylkeskommune å fjerne metallrestene av tømmerrenna på strekningen Flatenfoss dam til Haugsjø dam.

11

(Forurensning m.v.)

Konsesjonæren plikter etter fylkesmannens nærmere bestemmelse:

- å utføre eller bekoste tiltak som i forbindelse med reguleringen er påkrevet av hensyn til forurensningsforholdene i vassdraget.
- å bekoste helt eller delvis oppfølgingsundersøkelser i berørte vassdragsavsnitt.

12

(Ferdsl m.v.)

Konsesjonæren plikter å erstatte utgifter til vedlikehold og istandsettelse av offentlige vegger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Veger, bruer og kaier som konsesjonæren bygger, skal kunne benyttes av allmennheten, med mindre Olje- og energidepartementet treffer annen bestemmelse.

Konsesjonæren plikter i nødvendig utstrekning å legge om turiststier og klopper som er i jevnlig bruk og som vil bli neddemmet eller på annen måte ødelagt/utlignjengelige.

13

(Terskler m.v.)

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller

vannstand, kan Olje- og energidepartementet pålegge konsesjonæren å bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner, opprensninger m.v. for å redusere skadevirkninger.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan Olje- og energidepartementet pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

Terskelpålegget vil bygge på en samlet plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegget samt tilsyn med utførelse og senere vedlikehold er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av konsesjonæren.

14

(Rydding av reguleringssonen)

Neddemmede områder skal ryddes for trær og busker på en tilfredsstillende måte. Generelt gjelder at stubbene skal bli så korte som praktisk mulig, maksimalt 25 cm høye. Ryddingen må utføres på snøbar mark. Avfallet fjernes eller brennes.

Dersom ikke annet blir pålagt konsesjonæren, skal reguleringssonen holdes fri for trær og busker som er over 0,5 m høye. I rimelig grad kan Olje- og energidepartementet pålegge ytterligere rydding. Dersom vegetasjon over HRV dør som følge av reguleringen, skal den ryddes etter de samme retningslinjene som ellers er angitt i denne posten.

Rydding av reguleringssonen skal være gjennomført før første neddemming og bør så vidt mulig unngås lagt til yngletiden for viltet i området.

Tilsyn med overholdelsen av bestemmelsene i denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

15

(Hydrologiske observasjoner, kart m.v.)

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet utføre de hydrologiske observasjoner som er nødvendige for å ivareta det offentlige interesser og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

De tillatte reguleringsgrenser markeres ved faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle kart som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Statens kartverk med opplysning om hvordan målingene er utført.

16

(Etterundersøkelser)

Konsesjonæren kan pålegges å utføre og bekoste etterundersøkelser av reguleringens virkninger for berørte interesser. Undersøkelserapportene med tilhørende materiale skal stilles til rådighet for det offentlige. Olje- og energidepartementet kan treffe nærmere bestemmelser om hvilke undersøkelser som skal foretas og hvem som skal utføre dem.

17

(Militære foranstaltninger)

Ved reguleringsanleggene skal det tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle uten at konsesjonæren har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anleggene eller deres benyttelse. Konsesjonæren må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anleggene som skjer i krigsøyemed.

18

(Luftovermetning)

Konsesjonæren plikter i samråd med NVE å utforme anlegget slik at mulighetene for luftovermetning i magasiner, åpne vannveger og i avløp til elv, vann eller sjø blir minst mulig. Skulle det likevel vise seg ved anleggets senere drift at luftovermetning forekommer i skadelig omfang, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet bli pålagt å bekoste tiltak for å forhindre eller redusere problemene, herunder forsøk med hel eller delvis avstengning av anlegget for å lokalisere årsaken.

19

(Merking av usikker is)

De partier av isen på vann og inntaksmagasiner som mister bæreevnen på grunn av reguleringene og overføringene må merkes eller sikres etter nærmere anvisning av NVE.

20

(Kontroll med overholdelsen av vilkårene)

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av Olje- og energidepartementet til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av Olje- og energidepartementet.

Ved overtredelse av de fastsatte bestemmelser gitt i loven eller i medhold av loven plikter konsesjonæren etter krav fra Olje- og energidepartementet å bringe forholdene i lovlig orden. Krav kan ikke fremsettes senere enn 20 år etter utløpet av det kalenderår da arbeidet ble fullført eller tiltaket trådte i virksomhet.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av postene 1,2 og 20 kan medføre at konsesjonen

trekkes tilbake i samsvar med bestemmelsene i vassdragsreguleringsloven § 12, post 21.

For overtredelse av bestemmelsene i konsesjonen eller andre i loven eller i medhold av loven fastsatte bestemmelser, kan Olje- og energidepartementet fastsette en tvangsmulkt på inntil kr 100 000 pr. dag til forholdet er brakt i orden, eller inntil kr 500 000 for hver overtredelse, såfremt det ikke er fastsatt annen straff for overtredelse av vilkåret. Pålegg om mulkt er tvangsgrunnlag for utlegg. Olje- og energidepartementet kan justere beløpene hvert 5. år

21

(Tinglysing)

Konsesjonen skal tinglyses i de rettskretser hvor anleggene ligger. Olje- og energidepartementet kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringene kan medføre forpliktelser.